

Un destí tràgic

JOAN AGUT

NARRATIVA

Patrick McGrath, *Martha Peake*.
Traducció de Josep Escarré.
LA MAGRANA. Barcelona, 2003.

Patrick McGrath es va donar a conèixer entre nosaltres amb dues remarcables novel·les, *Spider* i *Follia*, publicades per La Magrana. Totes dues obres tenien com a eix central el món de la demència, univers que McGrath coneix molt bé per haver viscut molts anys prop de l'hospital psiquiàtric de Broadmor, a Anglaterra, del qual el seu pare era director. Si tant a *Spider* com a *Follia* els relats giraven entorn de la insanitat mental, a *Martha Peake* l'autor crea una història que en alguns aspectes voreja la follia.

Sabem que Patrick McGrath va néixer a Londres el 1950, que va residir en diverses ciutats dels Estats Units, que va viure uns anys en una remota illa del nord de l'Oceà Pacífic i que el 1981 es va traslladar a Nova York. Actualment viu entre Londres i la ciutat dels gratacels i està casat amb l'actriu Maria Aitken.

L'acció de *Martha Peake* s'esdevé entre el 1730 i el 1777, un període clau en la independència dels Estats Units. La novel·la comença en un remot poble de pescadors de la costa de Cornualla, Porth Jethro, on pels volts del 1730 va néixer Harry Peake, fill bastard d'una dona salvatge i solitària. Harry és un

JOSEP LOSADA

JA S'HAN TRADUÏT TRES NOVEL·LES DE PATRICK MCGRATH EN CATALÀ

jove pescador que fa de contrabandista que un dia es casa amb una noia de la comarca amb la qual té una filla, Martha. Tot i que la muller li donarà tres fills més, les relacions entre el pare i la filla adquireixen una dimensió de profund afecte recíproc. La tragèdia, però, els espera implacable. La casa dels Peake s'incendia amb la dona i un fill a dins i quan Harry intenta salvar-los una biga despresada del sostre li parteix l'espinada. Les malformacions de la columna ver-

tebral el convertiran en un monstre, un home esguerrat i malaurat que s'abandona a la beguda.

Allunyats de la costa, en un Londres sòrdid de misèria i malalties, pare i filla sobreviuran gràcies a les balades que Harry recita en antres i tavernes de mala mort. L'esguerrat Harry crida l'atenció a l'anatomista Lord Drogo, que el recull per estudiar-lo i mostrar-lo als seus col·legues. Martha, seguint el seu pare, entra a formar part del servei de

Drogo Hall, on Harry, embriac, la violarà.

Amb un fill al ventre, fruit de la relació incestuosa, Martha abandonarà Anglaterra en direcció a Amèrica, on viu una tia seva. A bord del *Plimoth* la noia coneixerà un oficial de l'exèrcit britànic, Giles Hawkins, l'home que tindrà una intervenció decisiva en el tràgic final de Martha. Arribada a New Morrock, Martha viurà amb la família de la seva tia, que l'acull com una filla més. Un temps després Martha es casarà amb un cosí seu, Adam, que es creu pare de la criatura en camí. Martha, però, parirà un fill estrafet, una reproducció del dissortat Harry, el pare natural i avi del nen. I tot això, enmig de la lluita dels colons americans contra les tropes britàniques, manades pel capità Hawkins, enamorat de la noia.

La història de la desventurada Martha i del seu pare ens és narrada pel nebot de l'ajudant de Lord Drogo a la residència de Drogo Hall, castell que encara guarda algun secret cabdal que no es revelarà fins al final de la novel·la.

Martha Peake, com el lector de la síntesi deu haver deduït, constitueix un drama històric de ressonàncies

romàntiques, amb alguns aspectes melodramàtics de la novel·la gòtica. Sense arribar a l'excel·lència de les seves obres *Spider* i *Follia*, McGrath confecciona un relat interessant, amb múltiples matisos i personatges que descriuen les ombres de la vella Anglaterra i la lluita per la independència dels Estats Units. El llibre té prou qualitat narrativa per ser perfectament recomanable, més si, com és el cas, gaudeix d'una traducció molt ben feta.

Crònica dels anys del pistolisme a Barcelona

ASSAIG

FERRAN AISA

Maria Amàlia Pradas Baena, *L'anarquisme i les lluites socials a Barcelona. 1918-1923: la repressió obrera i la violència*, PUBLICACIONS DE L'ABADIA DE MONTSERRAT. Barcelona, 2003.

L'assaig de Maria Amàlia Pradas analitza el difícil període que va del final de la Primera Guerra Mundial fins al cop d'Estat del general Primo de Rivera. L'objectiu primordial de l'obra és l'estudi de la repressió obrera i la violència social com a resposta, situats dins d'un context històric que està marcat per les gran vagues obreres, l'irradiació de la revolució bolxevic i l'hegemonia sindical de la CNT. L'autora també analitza l'organització patronal i el paper de les autoritats que, a les ordres de Martínez Anido, Arlegui i companyia, van permetre l'aparició del sometent armat i van fer els ulls grossos davant l'acció dels pistolers emparats en els Sindicats Lliures.

Maria Amàlia Pradas parteix d'un estudi sobre l'origen de la violència social i analitza les causes per les quals va assolir a Europa, Espanya i sobretot a Catalunya unes cotes d'intensitat desconegudes des de les insurreccions revolucionàries del segle XIX. La historiadora també s'endinsa en el perquè del pistolisme, el terrorisme i la resposta policial a Barcelona.

RECOMpte D'ATEMPTATS

El llibre es complementa amb un treball exhaustiu i cronològic dels atemptats comesos a Barcelona durant aquest període. En l'acurada estadística de víctimes d'actes de violència no hi falta cap dada: el nom de la persona assassinada, el lloc de la ciutat on va caure, l'agressor i l'arma utilitzada. Fa esgarrifances pensar que només en cinc anys gairebé cinc-cents persones van ser abatudes a trets als carrers de Barcelona: sindicalistes, anarquistes, sindicalistes del lliure, patrons, agents de l'autoritat... Però el col·lectiu que va tenir més baixes va ser el cenetista, i no únicament per l'acció dels

pistolers de les bandes a sou, sinó també per l'aplicació de la llei de fugues. Entre les baixes obreristes cal citar l'advocat Francesc Layret i el més carismàtic dels anarcosindicalistes catalans, Salvador Seguí, *El Noi del Sucre*.

Qualsevol persona que no conegui aquest etapa de la història catalana i de la vida sindical barcelonina, en llegir aquest llibre podria pensar que la història narrada succeeix al Chicago d'Al Capone, amb bandes armades com la negra del fals baró de Koenig campant per Barcelona al seu aire i matant els militants del sindicat únic. Maria Amàlia Pradas manifesta que no queden dubtes sobre el caràcter del conflicte classista que presentaren les manifestacions violentes a la Barcelona de l'època, mentre que els episodis sagnants del Chicago dels anys 20 i 30 és una altra cosa.

La indústria de Hollywood ha fet moltes pel·lícules sobre els gàngsters de Chicago i els novel·listes nord-americans també han fet córrer la tinta sobre ells. En canvi, a la bibli-

ografia i cinematografia catalana hi ha molt poca cosa sobre aquells anys. Amb tot, cal parlar de dues novel·les que broden aquest tema espinós i que val la pena recomanar: *Quan mataven pels carrers*, de Joan Oller i Rabassa, i *La veritat sobre el caso Savolta*, d'Eduardo Mendoza.

LES LLUITES SINDICALS

Maria Amàlia Pradas es capbussa en l'època del seu estudi i va traçant en línia recta la història de les lluites sindicals, dels congressos obrers i de les grans vagues del 1919. Aquesta mateixa època ha estat anomenada per alguns historiadors la dels anys rojos, que van significar, malgrat totes les misèries humanes i la violència moral, l'hegemonia de l'anarcosindicalisme fins a la Guerra Civil. Les lluites d'aquell moment van portar conquestes de les quals encara ara gaudeix el món del treball, com és la jornada de vuit hores aconseguida després de la famosa vaga de la Canadenca.

L'autora també analitza la creació per part de la CNT del

grup de defensa confederal i l'aparició dels grups d'acció anarquista, que no solament es defensaven, sinó que passen al contraatac amb atemptats contra personalitats com el comte de Salvatierra (1920), el president del govern espanyol Eduardo Dato (1921) i l'arquebisbe de Saragossa Juan Soldevila (1923). El trencament de la convivència i la pau social barcelonina va motivar que ciutadans i entitats alcesin la veu de protesta a través d'un Comitè d'Actuació Cívica promogut per l'Ateneu Enciclopèdic Popular. Com diu Pradas, el comitè pretenia aixecar "la moral col·lectiva". El comitè va mobilitzar el moviment obrer anarcosindicalista i socialista, l'Estat Català de Macià, el CADCI i l'Ateneu Barcelonès, però va ser atacat durament per les dretes monàrquiques, els radicals i els Sindicats Lliures. L'acció terrorista es va anar diluint després de l'assassinat d'El Noi del Sucre. La seva mort, el 10 de març del 1923, al carrer de la Cadena, va aixecar una gran indignació ciutadana però la violència va continuar fins a la implantació de la dictadura.